

Suositus 19/2024
Ehdotus A 1964/UVN
Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Mietintö vastauksesta suositukseen 19/2024

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee tiedoksi Pohjoismaiden ministerineuvoston vastauksen suositukseen 19/2024, joka koskee pohjoismaista yhteistyötä rasismiin ja ekstremismin torjumiseksi, ja katsoo sen neuvoston osalta *loppuun käsitellyksi*.

Taustaa

Suosituksen sanamuoto on seuraava:

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että järjestetään yhteinen konferenssi itsenäisten syrjintää torjuvien pohjoismaisten viranomaisten kanssa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vastaus

Pohjoismaiden oikeusasioiden ministerineuvosto (MR-JUST) on Pohjoismaiden neuvoston kanssa samaa mieltä siitä, että tietämystä ja ymmärrystä Pohjoismaiden rasisista rakenteista ja trendeistä on lisättävä.

MR-JUST rahoitti tämän vuoksi maaliskuussa 2023 julkaistun raportin, joka käsittelee äärioikeistolaisuuden kehitystä Pohjoismaissa vuodesta 1918 nykypäivään. Tutkimus oli ensimmäinen laatuaan ja valotti sitä, miten Pohjoismaiden äärioikeistolaisten liikkeiden välillä on ollut ylikansallisia yhteyksiä koko tämän ajanjakson ajan. Lisäksi tutkimus osoitti, miten yhteiskunnan lisääntynyt digitalisaatio on vaikuttanut näihin liikkeisiin. Perinteisistä hierarkkisista ylhäältä alaspäin -organisaatioista on siirrytty löysempiin verkostoihin, yksittäisiin aktivisteihin ja franchising-tyyppisiin organisaatioihin.

Raportissa tarkasteltiin myös sitä, mitä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä on toteutettu. Vaikka ekstremismin ehkäisemiseksi on tehty monia aloitteita, vain harvat niistä ovat keskittyneet äärioikeistolaisuuteen. Lisäksi todettiin, että useimmat näistä aloitteista kohdistuvat lapsiin ja nuoriin eivätkä aikuisten äärioikeistolaiseen aktivismiin.

Raportin laatijat ehdottivat tämän pohjalta erilaisia toimenpiteitä, muun muassa asiaan keskittyvien poliisin erityisyksiköiden perustamista. Lisäksi ehdotettiin, että Pohjoismaiden ministerineuvosto tai muut asiaankuuluvat toimijat helpottaisivat tai rahoittaisivat foorumeita, joilla voidaan vaihtaa tietoja ja kokemuksia sekä kehittää menetelmiä äärioikeistolaisuuden torjumiseksi. Lopuksi ehdotettiin, että Pohjoismaiden kunnat tekisivät yhteistyötä tällä alalla esimerkiksi Pohjoismaiden ministerineuvoston jo useiden vuosien ajan tukeman "Nordic Safe Cities" -verkoston kautta. Viimeksi Pohjoismaiden ministerineuvoston oikeussektori oli osarahoittajana verkoston konferenssissa, joka pidettiin Tukholmassa marraskuussa 2024.

Vuonna 2024 oikeussektori tuki myös Ruotsin Maanpuolustuskorkeakoulun järjestämää konferenssia, joka oli suunnattu Pohjoismaiden ja kansainvälisten turvallisuus- ja tiedustelupalvelujen toimijoille. Konferenssin tavoitteena oli vaihtaa kokemuksia ja tietoa radikaaleista ympäristöistä, mukaan lukien niiden kehityksestä sosiaalisen median alustoilla.

MR-JUST on näin ollen keskittynyt ja keskittyy jatkossakin ekstremismin ja radikalisoitumisen torjuntaan. Esimerkiksi hiljattain hyväksytyssä ja vuoteen 2030 ulottuvassa yhteistyöohjelmassa todetaan, että radikalisoituminen ja ääriliikkeet ovat Pohjoismaiden yhteisiä haasteita ja voivat muodostaa uhan demokratialle ja yhteenkuuluvuudelle. Antisemitistiset viharikokset ovat nekin suuri haaste ja osa aikamme väkivaltaan turvautuvaa ääriajattelua ja maailmankuvaa.

Oikeussektori jatkaa yhteistyötä ja kokemustenvaihtoa lisätäkseen tietämystä näiden ilmiöiden ehkäisemisestä ja torjumisesta. Tämän vuoksi sektori hyväksyi yhteistyöohjelmaan osatavoitteen 3.1, jonka mukaan MR-JUST pyrkii lisäämään tietoa ja kokemustenvaihtofoorumeita sekä tunnistamaan kehittämistarpeita rikollisuuden, terrorismin ja radikalisaation ennaltaehkäisemisessä ja torjunnassa.

Lisäksi oikeussektori on hyväksynyt osatavoitteen 2.2, jonka mukaan se pyrkii huolehtimaan kaikkien pohjoismaalaisten oikeusturvan toteutumisesta ja suojelemaan perusoikeuksia, mukaan lukien naisten ja miesten tasa-arvo sekä lasten ja nuorten oikeudet.

MR-JUST suhtautuu siis lähtökohtaisesti myönteisesti Pohjoismaiden neuvoston hyvinvointivaliokunnan ehdotukseen Pohjoismaiden syrjintää ehkäisevien viranomaisten kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Lisäksi MR-JUST odottaa näin myös tapahtuvan lukuisissa yhteyksissä ja lukuisilla foorumeilla, joihin Pohjoismaiden ministerineuvoston oikeussektori osallistuu ja joita se tukee.

Ensi vuonna MR-JUST keskittyy edelleen muun muassa demokratiaan ja turvallisuuteen ja aikoo esimerkiksi tukea syksyllä 2025 järjestettävää Nordic Safe Cities -konferenssia.

Siinä yhteydessä järjestäjiä voidaan kehottaa ottamaan valmisteluun mukaan syrjinnän parissa työskenteleviä pohjoismaisia instituutioita ja valtuutettuja, ellei näin ole jo tehty.

Pohjoismaiden ministerineuvoston oikeussektorin vuosibudjetti on vain noin 1 370 000 Tanskan kruunua, joten sektorin on ohjattava hankerahoitustaan omien tavoitteidensa mukaiseen toimintaan. Siihen sisältyvät myös rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden torjunta sekä aloitteet, joilla edistetään Pohjoismaiden oikeudellista yhtenäisyyttä ja ehkäistään rajaesteitä. MR-JUST ottaa kuitenkin valiokunnan ehdotukset huomioon tulevien vuosien aloitteita suunnitellessaan.

Oikeussektorilla tehtävän työn lisäksi voidaan todeta, että Pohjoismaiden ministerineuvoston kotouttamisohjelman asiantuntijaryhmä on hyväksynyt Visio 2030:een tavoitteen, jonka mukaan pohjoismainen yhteistyö edistää pakolaisten ja maahanmuuttajien aktiivista osallistumista yhteiskuntaan, sosiaalista liikkuvuutta, sosioekonomista integraatiota ja tasa-arvoa. Hyväksytyihin osatavoitteisiin kuuluvat varhaisen, vakaan ja pitkäaikaisen työmarkkinoille kiinnittymisen edistäminen, mahdollisuus horisontaaliseen ja vertikaaliseen liikkuvuuteen työmarkkinoilla sekä tietämyksen kartuttaminen ja hankkeet, jotka lisäävät ymmärrystä osallistumisen ja osallisuuden esteistä ja edistävät yhteisöllisyyttä ja syrjimättömyyttä.

Pohjoismaiden ministerineuvosto katsoo täten suosituksen toteutuneeksi.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta kiittää Pohjoismaiden ministerineuvostoa vastauksesta suositukseen 19/2024, joka koskee pohjoismaista yhteistyötä rasismien ja ekstremismien torjumiseksi.

Valiokunta toteaa, että Pohjoismaiden ministerineuvosto on Pohjoismaiden neuvoston kanssa samaa mieltä siitä, että rasismia ja ekstremismia on tärkeää torjua tiedon ja toiminnan avulla.

Vastauksessa selostetaan pohjoismaisen oikeusyhteistyön nykytilannetta, kuten konferenssitoimintaa, ja valiokunta pitää selontekoa informatiivisena ja valiokunnan tarkoitukseen nähden riittävänä.

Tältä pohjalta valiokunta katsoo, että vastaus suositukseen 19/2024: Pohjoismainen yhteistyö rasismien ja ekstremismien torjumiseksi on neuvoston osalta *loppuun käsitelty*.

Kööpenhaminassa 25. helmikuuta 2025

Tone Wilhelmsen Trøen (H)
Annette Holmberg-Jansson (MSÅ)

Kjerstin Wøyer Funderud (Sp)
Eva Lindh (S)

Johan Hultberg (M)
Maaret Castrén (kok.)
Eva Biaudet (r.)
Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)

Anna-Kristiina Mikkonen (sd.)
Truls Vasvik (A)
Mikkel Bjørn (DF)
Tobias Drevland Lund (Rødt)